

PREDICĂ LA DUMINICA A XXXIII-A DUPĂ RUSALII

Vameșul și Fariseul

...Învățați de la Mine că sunt și blând și smerit cu inima...!

Frați creștini,

Maica noastră Sfânta Biserică ne pregătește în duminica aceasta a vameșului și a fariseului pentru sfântul și marele post. Începe cu o pildă foarte minunată, pilda vameșului și a fariseului unde este condamnată mândria, păcatul cel mai mare și cel dintâi păcat care a fost făcut de îngerii, de Lucifer iar apoi de oameni. Nici un păcat nu este mai nesuferit înaintea lui Dumnezeu ca mândria, nici un păcat nu este mai mare ca acesta. Mare păcat este înaintea lui Dumnezeu minciuna, urât este păcatul desfrânării, al sodomiei, al onaniei, grozav păcat este uciderea, batjocoritoare este beția.

Mânia lui Dumnezeu urmărește pe cei ce ghicesc, pe cei ce vrăjesc și descântă, mare păcat este necredința, deznădejdea, sinuciderea. Mari păcate sunt chefurile, cântecele lumești, jocurile. Toate aceste păcate, ne spune Dumnezeu, că de nu le vom părăsi, vom fi aruncați în ziua judecării Domnului Hristos în iazul cu foc și pucioasă, iar osânda aceea se numește moartea a doua.

Mai mare păcat însă decât toate acestea este mândria. Să știți că pe toți păcătoșii de orice fel îi iartă Dumnezeu dacă se vor pocăi și se vor îndrepta. Ba mai mult, Dumnezeu îi urmărește pe oamenii păcătoși pas cu pas în toată clipa vieții lor ca să-i întoarcă la calea cea bună, la calea mântuirii, pentru că Dumnezeu este iubire: "Că așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Său Fiu pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică".

"Spune-le pe viața Mea - zice Domnul Dumnezeu - că nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă de la calea lui și să trăiască, adică să aibă viață veșnică! Întoarceți-vă de la calea voastră cea rea, pentru ce voiți să muriți casa lui Israel, adică creștinilor!"

De aici vedem că Bunul Dumnezeu Atotputernicul îi cheamă pe păcătoși la pocăință, la mântuire, pe care o dă gratis celor ce se întorc la El. Există însă o singură categorie de păcătoși spre care Dumnezeu nu numai că nu-și întinde mila chemării Sale la pocăință, dar le stă împotrivă aceștia sunt cei mândri. De ce oare?

Nu din cuvintele noastre vom dovedi acest lucru, ci din cuvintele lui Dumnezeu. Cei mândri, încrezători în ei înșiși, sunt nesuferiți chiar celor ce-i înconjoară. Dar cât de nesuferit trebuie să fie cel mândru înaintea Creatorului care l-a făcut! De aici poate oricine pricepe de ce le stă Dumnezeu împotrivă celor mândri. Dar să vedem ce este mândria.

Mândria este încrederea omului în sine însuși, în puterea sa, în averea sa, în hainele sale, în frumusețea sa, în înțelepciunea sa. Omul mândru, cu nimeni nu se împacă decât cu cei ce-l lingușesc și-l laudă, încolo pe toți îi vorbește de rău, pe toți îi disprețuiește. Omul mândru de va primi de la cineva vreun ajutor la nevoie, nu mulțumește aceluia. Dar el, de-i va da cuiva un ajutor, pretinde să-l laude în gura mare.

Omul mândru în cugetul inimii sale și de crede în Dumnezeu, cum zice el, chiar când se roagă ia o atitudine de sfidare a lui Dumnezeu, adică un fel de dispreț. Omul mândru, când se roagă, poruncește lui Dumnezeu, își laudă singur calitățile pe care nu le are, iar gândul că ar fi păcătos e departe de el. Omul mândru nu suferă învățătura bună dacă-i faci o muștrare pentru a se îndrepta, el provoacă scandal, iar dacă cere cuiva vreun sfat spre învățătură, după ce l-a primit, îl auzi spunând: "asta o știam și eu!"

Ne spune Dumnezeu că iubirea de bani este rădăcina tuturor relelor, însă mândria este începutul tuturor răutăților. Din cauza mândriei a fost aruncat din cer satana cu îngerii lui. Acum să vedem de ce este așa de mare păcatul mândriei.

Sfânta Scriptură ne spune că orice dar bun și orice dar desăvârșit vine de la Părintele luminilor, adică de la Dumnezeu. Va să zică, noi, făptura omenească, oricine am fi, orice bun avem, orice calitate, fie frumusețe, fie sănătate, fie bogăție omenească, fie inteligență sau credință mare, fie răbdare multă pentru Hristos și Evanghelia Sa, sau alte fapte bune creștinești, le avem dăruite de la Dumnezeu, precum zice: "Căci cu privire la Hristos vouă vi s-a dăruit nu numai să credeți în El, ci să și pătimiți pentru El".

Va să zică orice bun avem noi nu este al nostru, ci al lui Dumnezeu. Dacă te lauzi, te mândrești cu ce nu-ți aparține, aceasta se numește mândrie, iar Dumnezeu pe bună dreptate le stă împotrivă celor mândri.

Judecați și dumneavoastră și veți vedea că ce spun e drept. Deci, ce va face Dumnezeu celor ce se laudă cu ce nu le aparține? El va pedepsi pe toți cei mândri după dreptate, căci

Dumnezeu este proprietarul tuturor bunurilor ce sunt în fiecare om și în tot universul. Ce lucru ai tu, omule, pe care să nu-l fi primit, și dacă l-ai primit de ce te lauzi ca și cum l-ai fi avut tu?

Una din poruncile lui Hristos, este aceea de a fi smerit, căci iată ce ne învață: "Iubiți-vă unii pe alții cu o dragoste frățească, fiecare să dea altuia întâietate, nu umblați de lucrurile înalte, ci rămâneți la cele smerite, să nu vă socotiți singuri înțelepți, iar dacă te abați de la porunca smereniei, atunci, oricine ai fi, îți va sta Dumnezeu împotriva".

La proorocul Ieremia cap. 49, v. 16, zice Domnul: "Înfumurarea ta, îngâmfarea inimii tale, te-a rătăcit și chiar de ți-ai așezat cuibul tot atât de sus ca al vulturului și de acolo te voi prăbuși, zice Domnul!" Vedeți mândria inimii, vedeți din ce cauză a rătăcit lumea de la dreapta credință. Să știți că pricina rătăcirii lumii nu se datorează atât de mult păcatelor făcute cât înfumurării și îngâmfării inimii lor, fiindcă s-au socotit singuri înțelepți, au înnebunit, zice Sfântul Apostol Pavel.

Lumea, întocmai ca un om nebun, a ajuns pentru păcatul mândriei să rătăcească în gândurile ei întunecându-se în inima sa. A schimbat adevărul cu minciuna și astfel a căzut închinându-se făpturilor în locul Făcătorului, iar Dumnezeu a lăsat-o să cadă în pângărire, cuprinsă fiind de poftă nesățioasă, așa încât, schimbându-și firea, și bărbații și femeile se tăvălesc în cele mai scârboase plăceri.

Citiți cu atenție tot capitolul amintit și să nu ne mai mirăm de ce sunt atâția nebuni, de ce s-au ivit atâția care zic că nu există Dumnezeu și că nu mai este nimic după moarte. Iată mândria unde i-a dus, făcându-se și înălțându-se ei ca Dumnezeu. Spun că omul este totul, că a descoperit și că a făcut atâtea mașinării și mari progrese. El uită, din cauza mândriei, că toate câte le au la îndemână, fie înțelepciune, fie materie primă, le au de la Dumnezeu. Dacă ar fi smeriți, ar vedea că nu sunt în stare să facă un fir de păr în plus omului.

Tot din mândrie au rătăcit unii de la dreapta credință, lepădându-se de Biserică, de preoție, de toate Sfintele Taine. Dacă ați avut vreodată ocazia să stați de vorbă cu vreun sectant, un rătăcit, imediat poți să-l cunoști de câtă mândrie, de câtă înfumurare și îngâmfare este stăpânit. Ei, rătăciții, în loc să-și vadă bârna din ochiul lor, văd gunoiul din ochii altora și numai ce îi auzi zicând că ei nu mai fac păcate de când au plecat de la biserică și că preoții sunt niște păcătoși, iar creștinii ortodocși la fel.

Citind puțin prin Sfânta Scriptură și prin alte cărți, lor li se pare că sunt la înălțime ca vulturul și că nimeni nu știe ce știu ei. De aici vine disprețul de semenii lor. Ei s-au împărțit în multe grupări și au început să aiureze zicând că au descoperit tainele lui Dumnezeu, iar dacă nu vom zice și noi ca ei, mânia lui Dumnezeu ne așteaptă. Iată înfumurarea și mândria cea drăcească.

Frați creștini, vrând Bunul Dumnezeu să ne ferească de păcatul mândriei și totodată vrând să ne arate cât de mult urăște pe cei mândri, ne-a dat mai multe pilde, atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament.

În Vechiul Testament, ne dă pildă de un împărat anume Iehonai, fiul lui Ioachim, împărat al iudeilor: "Pe viața Mea - zice Domnul - că, chiar dacă Iehonai, fiul lui Ioachim, împăratul lui Iuda, ar fi un inel de pecetluit în mâna Mea cea dreaptă, l-aș scoate și de acolo!" Și drept este că acest împărat a fost lepădat de Dumnezeu, ca să ia aminte toți cei mândri. Niște inele de pecetluit în mâna dreaptă a lui Dumnezeu au fost apostolii cei dintâi ai lui Hristos, precum și urmașii lor până la sfârșitul veacurilor. Însă care dintre ei s-au îngâmfat, s-au mândrit în inima lor, au fost lepădați de Dumnezeu, cum a fost Iuda Iscarioteanul și, după Iuda, până în zilele noastre, o mulțime de preoți și predicatori, oameni morali de altfel, au disprețuit pe semenii lor. Acestora le-a stat Dumnezeu împotrivă, iar ei au rătăcit și au fost lepădați ca niște cârpe murdare.

Sfântul Apostol Pavel ne spune că noi, creștinii, suntem o pecete a apostoliei în Domnul. Va să zică Pavel era un inel de pecetluit, iar creștinii sunt pecetluiți de inele ca acesta. Deci, dacă pe inele le leapădă Dumnezeu când se mândresc, cu atât mai mult pe cei ce sunt pecetluiți dacă ei cad în păcatul mândriei. La proorocul Obadia cap. III, v. 4 zice Dumnezeu așa: "Dacă ai locui tot atât de sus ca vulturul, chiar dacă ți-ai așezat cuibul între stele, te voi arunca jos", iar la proorocul Amos cap. IX, v. 2, zice: "Chiar de s-ar sui în ceruri, și de acolo îl voi doborî".

Auziți, frați creștini, în ceruri de s-ar sui mândrul, și de acolo îl va arunca Domnul, căci El nu minte. Grozav păcat este mândria. Noi, creștinii, prin Tainele sfințitoare ale lui Dumnezeu, suntem fii și fiice ai Lui, moștenitori ai împărăției cerurilor, căci prin Sfintele Taine ne urcăm în ceruri. Însă de vom cădea în păcatul mândriei, și din ceruri vom fi doborâți, adică de la înălțimea aceasta a sfințeniei, cum spune Domnul Hristos.

Iată ce a zis Domnul despre unele cetăți: "Tu, Capernaume, care până la cer te-ai înălțat, până la iad te voi pogorî!" În altă parte zice: "A răsturnat pe cei puternici de pe scaunele lor de domnie și a înălțat pe cei smeriți!" Înaintea lui Dumnezeu, orice jertfă ar face cel mândru, oricât de mare și de scumpă ar fi, poate să dea săracilor pomeni mari, mese întinse, din cauza mândriei și a neascultării Evangheliei precum și a poruncilor lui Hristos, toate faptele bune nu sunt primite la Dumnezeu. Orice bine ai face e în zadar. Este întocmai cum ai pune apă într-un vas spart și ar curge jos: când te duci să bei e tot gol. Așa sunt cei mândri, lipsiți de mila lui Dumnezeu. De aceea cei mândri nu pot suferi mustrarea celor înțelepți, căci sunt plini de duhul diavolesc al mândriei.

De multe ori se întâmplă că din cei de jos se ridică unii la ranguri mari în lumea aceasta, mai ales în zilele noastre. Vedem cum băieții și fetele de țărani de la coada sapei, ce au purtat opinci până ieri, alaltăieri, s-au ridicat, ajungând doctori, profesori, ingineri, din care cauză au căzut în mândrie, li s-au urcat fumuri la cap, le e rușine de rudele, de prietenii cu care au copilărit și chiar cu părinții lor. Iată cum se văd ei pe sus ca vulturii la înălțime. Și mai ales prin căsătorie își așează cuibul cât mai sus printre stele. Dar pe mulți îi dărâmă

Dumnezeu într-o clipă, căci ajung în starea cea mai nenorocită și de plâns aducându-și aminte de unde au plecat și privind cu suspine spre cer, la Marele Creator, Dumnezeu.

Iar pe cei care nu se trezesc nici din astfel de nenorociri îi așteaptă focul gheenei, cum zice Domnul Hristos: "Șerpi, pui de năpârci, cum veți scăpa de focul gheenei?!" Vedeți dar, frați creștini, că duhul mândriei duce la pierire veșnică. Națiuni mari, împărății puternice care au stăpânit lumea, atunci când s-au mândrit, s-au prăbușit ca și când n-ar fi fost niciodată, pentru că le-a stat Dumnezeu Atotputernicul împotriva.

Toate păcatele la un loc să știți că nu fac cât mândria înaintea lui Dumnezeu. De ce? Fiindcă mândria este un păcat direct împotriva lui Dumnezeu, care ne dă toate darurile bune și tot ce avem noi.

Dacă un om păcătuiește împotriva altui om, îl va judeca Dumnezeu, dar dacă păcătuiește împotriva Domnului Dumnezeu cine-l va mai putea scăpa, cine se va mai ruga pentru el! Nimeni!

Prin păcatul mândriei, majoritatea lumii a ajuns vrăjmașă lui Dumnezeu. Și, după ce că suntem păcătoși, să mai fim și vrăjmași ai lui Dumnezeu? Pe cine-l mai rugăm de iertare, la cine mai putem striga ca să ne ierte și să ne primească?! În ochii lumii nu pare așa de mare păcatul mândriei, de aceea nici nu-l socotește; dar, după câte am auzit de la Domnul, mândria este pricina tuturor răutăților din lume și pricina căderii din împărăția cerurilor, de la mântuire.

De păcatul mândriei se ruda proorocul David să-l scape Dumnezeu, zicând: "Iartă-mi Doamne, greșalele pe care nu le cunosc și păzește, de asemenea, pe robul Tău de mândrie, ca să nu stăpânească ea peste mine, și atunci voi fi fără de prihană, nevinovat de păcate mari!" Iar în alt loc zice: "Inimă curată zidește întru mine Dumnezeule!" Așa se rugau oamenii sfinți înaintea lui Dumnezeu, fiindcă erau smeriți. Nu se socoteau buni, dreپți sau fără de păcate, ci cei dintâi păcătoși.

Dacă mândria este atât de păcătoasă înaintea lui Dumnezeu și este osândită cu foc nestins, smerenia e așa de mare și așa de plăcută lui Dumnezeu încât pe ea o numește podoabă. De aceea zice: "Tot așa și voi, tinerilor, să fiți supuși celor bătrâni și toți în legăturile voastre, să fiți împodobiți cu smerenie". (I Petru V, 5).

Da, să știți, frați creștini, că nimica nu e mai plăcut lui Dumnezeu, ca smerenia. Toate virtuțile creștinești sunt bune însă fără smerenie n-au nici o valoare. Smerenia este temelie de piatră a tuturor virtuților creștinești. Bune sunt milosteniile, rugăciunile, mergerea regulată la biserică, postul, spovedania păcatelor, împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos, citirea Bibliei, propovăduirea învățăturii Evangheliei, dar fără smerenie nu au nici o valoare.

Poți să dai toată averea săracilor, dacă o dai din slavă deșartă, ai pierdut. Credința, nădejdea și dragostea, ca și celelalte fapte bune ce decurg din acestea, sunt ca o îmbrăcăminte, căci ne spune Sfântul Apostol Pavel: "Îmbrăcați-vă cu toate armele lui

Dumnezeu ca să puteți ține piept împotriva uneltirilor diavolului". Va să zică toate virtuțile creștinești sunt ca îmbrăcămintea, iar smerenia e ca o podoabă.

Ați văzut vreodată la sărbători naționale ofițeri împodobiți cu decorații diferite, medalii de aur și argint sau diferite insigne ca podoabe pe îmbrăcămintea lor. Ați văzut poate arhierii și preoți împodobiți cu medalioane și cruci, cu lănișoare de aur purtând la gât. Așa și creștinilor s-a poruncit ca podoaba lor pe deasupra îmbrăcămintei cu virtuțile, să fie smerenia.

Fără această podoabă, creștinul nu are nici o valoare înaintea lui Dumnezeu, este ca un mormânt vărui, este ca un fariseu fățarnic. Dacă vreți dovadă, am auzit din Sfânta Evanghelie de astăzi. Fariseul avea fapte bune, credea în Dumnezeu, se ducea la biserică, însă era mândru. Mândria, lauda de sine sunt ca un foc ce arde totul, nimicind toate faptele bune.

Dar vameșul, deși foarte păcătos, fiindcă s-a smerit în inima sa și s-a căit făgăduind că se va îndrepta, a fost iertat de Dumnezeu. De aceea a zis Domnul Hristos că cine se înalță va fi smerit, iar cine se smerește va fi înălțat.

Frați creștini, să căutăm a ne cumpăra și noi această podoabă ce ne face cinste, ce ne laudă și ne înalță înaintea lui Dumnezeu. Să ne dezbrăcăm de duhul mândriei care ne lipsește de slava cerească. Să ne agonisim smerenia care nu costă nici un ban. A avea această podoabă trebuie ca în cugetul inimii să te socotești că ești cel dintâi păcătos, așa cum zicea despre sine Sfântul Apostol Pavel. Când împlinești toate poruncile lui Hristos, să zici: "sunt un rob netrebnic, am făcut ce eram dator să fac".

Dacă ești smerit, frate și soră creștină, tu nu mai poți să umbli în felul lumii plin de mândrie, care n-a auzit niciodată Cuvântul lui Dumnezeu, tu nu mai poți să umbli cu ei, să mai faci ca ei. Ca să ne dovedim smerenia, trebuie s-o arătăm prin cugetele inimii, prin vorbe, prin fapte, precum ne spune: "Nu faceți nimic din duh de ceartă sau din duh de slavă deșartă, ci în smerenie fiecare să primească pe altul mai presus de el însuși. Fiecare din voi să se uite nu la foloasele lui, ci la foloasele altora. Să aveți în voi gândul acesta care era în Hristos Iisus".

Așa este smerenia, ea nu te lasă să te socotești mai bun decât altul, chiar cât de păcătos ar fi el, ci tu să te socotești în inimă și mai păcătos. Smerenia nu-l lasă pe creștin să se laude cu faptele lui și, când ar vrea să facă aceasta, îl trimite la Hristos să-L vadă și să audă că El, când făcea bine, le porunca cu dinadinsul să nu spună nimănui. Când lumea îl numea bun, răspundea: "Ce-Mi zici bun? Bun este singur Dumnezeu!"

Astfel, smerenia inimii nu-ți dă voie să te compari cu cei mai răi din lume, ci smerenia te trimite să te compari cu Iisus Hristos, cu Maica Domnului, să vezi cum s-a purtat Maica lui Dumnezeu, cum s-a îmbrăcat ea în lumea aceasta, ce podoabe a pus ea în urechi, în mâini, pe cap; smerenia te trimite să te compari cu apostolii, cu mucenicii care toată viața și-au înfrânat poftetele trupului, luptându-se cu păcatul.

Smerenia te trimite să-i vezi în nevoile lor pe cei apăsați, pe cei bolnavi, să le speli bubele, să suferi mirosul cel greu, să stai la căpătâiul lor, să scoți murdăria de sub ei și fără de cârtire să-i ajuți în toate nevoile lor, iar celor lipsiți care n-au ce le trebuie să le sari în ajutor. Așa este smerenia. Da, fraților și surorilor, să ne dezbrăcăm de lucrurile blestemate, de fardurile de pe față, de pe mâini, de pudră și roșu, de cercei și brățări, de privirile trufașe și de toate podoabele și modele ce atrag bărbații în păcate, căci toate acestea fac parte tot din mândria satanei.

Să gândim modest, să vorbim modest, să ne îmbrăcăm modest, să fim cât mai simpli în toate: aceasta este smerenia plăcută lui Dumnezeu. Femeile să se roage cu capul acoperit, cu rușine și sfială, să vorbească cu respect în fața bărbaților lor, nu să le poruncească. Femeia smerită, dacă vrea să se mântuiască, trebuie să observe cu atenție toate aceste sfaturi. Știu că nu toți pot înțelege aceasta; unora li se pare un lucru greu de împlinit. Dar când se vor trezi în iad, așa cum s-au trezit mulți în urma cutremurelor și a altor catastrofe pe care le-a trimis Dumnezeu, își vor aduce aminte de toate acestea și acolo vor suspina în zadar. Aceasta se întâmplă tot din pricina mândriei, căci nu pot să înțeleagă și li se pare greu de îndeplinit.

Când într-un corp sângele e stricat, răsuflă prin piele în diferite părți ale trupului. Tot așa și mândria răbufnește în afară dinlăuntru, din inimă și din minte. Astfel, după cum bubele sunt expresia sângelui stricat, tot așa și mândria din afară este expresia gândurilor dinlăuntru. Învățându-ne smerenia, Dumnezeu ne spune: "Nu iubiți lumea, nici lucrurile din lume. Dacă iubește cineva lumea, dragostea Tatălui nu mai este în el, căci tot ce este în lume este pofta trupului, pofta ochilor, nu este de la Tatăl, ci din lume, și lumea trece cu poftele ei. Dar cine face voia Tatălui rămâne în veac".

Va să zică luxul, mândria, nu sunt de la Dumnezeu, ci de la lumea necredincioasă, e scornitura diavolilor, a duhurilor necurate care au adus în lume răul. Pentru lumea necredincioasă, mândria este ca o hrană, deoarece mai repede se lipsesc unele femei de mâncare bună, numai să le rămână bani pentru a se împodobi, să aibă cu ce se mândri. Așa s-au împodobit în haine scumpe și în parfumuri mulți bogați; așa petrecea zi și noapte în chefuri bogatul nemilostiv din Sfânta Evanghelie, care până la urmă a moștenit văpaia cu foc nestins.

Așa ne spune Duhul Sfânt că va fi lumea la sfârșitul veacurilor, trufașă, plină de mândrie și neascultătoare de Dumnezeu și de Cuvântul Lui. Pretutindeni, la sate și la orașe, duhul mândriei stăpânește și a fugit din lume Duhul lui Dumnezeu. De aceea s-au încuibat toate duhurile rele, toate răutățile în lume, că nu mai are cine să călăuzească. Dacă e firesc să vedem cu ochii noștri, să auzim cu urechile noastre ce n-au văzut și n-au auzit strămoșii noștri, e firesc să așteptăm din zi în zi căderea și sfârșitul acestui veac păcătos, căci din cauza mândriei lumea va fi prăbușită în cuptorul cu focul cel nestins.

Deci să ne pregătim, fraților și surorilor, să întâmpinăm a doua venire a Domnului Hristos, care va fi ca fulgerul ce se arată de la răsărit spre apus; să ne pregătim a-L întâmpina pe Domnul întru smerenie, ca El să ne înalțe pe toți în slava Sa cea cerească.

Să lăsăm lumea cea deșartă, căci nici un folos nu avem de la ea, și, din duminica aceasta, să începem pregătirea sufletească, ca, începând sfântul și marele post, să ne împodobim cu toate podoabele smereniei și hainele virtuților, spre mântuirea sufletelor noastre.

Rugăciune

Doamne și Stăpânul vieții noastre, Cea ce Te-ai smerit până la moarte ca să ne înveți pe noi căile Tale și să ne scapi de duhul mâniei, dă-ne, Doamne, inimă smerită, căci recunoaștem că suntem păcătoși înaintea Ta; nu putem noi să îndeplinim datoriile noastre pentru atâtea binefaceri care ni le dăruiești nouă, căci ne saturi din masa Ta bogată, ne hrănești sufletele și trupurile, iar noi nimic nu facem și nu-Ți aducem slava și cinstea care se cuvin Ție.

Poruncește Tu, Stăpâne, duhurilor necurate să nu ne mai ispitească iar noi niciodată să nu mai cădem în păcatul mândriei și să Te vedem înaintea ochilor noștri, blând și smerit, arătându-ne căile Tale mai departe. Amin.